

ulv

Den norske fauna trenger ulven

Storingsrepresentanter

Tromsø, 13. mai 2016

2

Storingsmelding 21 (2015-2016) - Ulv i norsk natur - bestandsmål for ulv og ulvesone

Norges Miljøvernforbund (NMF) er svært fornøyd med at det er kommet en stortingsmelding om ulven med vurdering av ulvesonen og bestandsmålet. NMF er imidlertid ikke enig med alle de forslag Regjeringen har lagt fram. NMF krever at ulvesonen oppheves slik at ulven på nytt kan få etablere seg i norsk fauna. Norske myndigheter har både nasjonalt og internasjonalt et ansvar for at ulven fortsatt skal være en del av norsk fauna med en levedyktig bestand.

Storingsmelding 21 (2015-2016) – Ulv i norsk natur – bestandsmål for ulv og ulvesone er nå til behandling i Energi og miljøkomiteen og Næringskomiteen. NMF ønsker i den forbindelse å gi vårt syn på hvordan vi ønsker man skal forvalte ulven i fremtiden.

Ulv i Norge er klassifisert som sterkt truet i Norsk rødliste for arter 2015. Arten ble varig fredet i 1973, men har vært systematisk utsatt for kryptskyting over mange år. Dette har gjort det vanskelig for den norske delen av den Sør-Skandinaviske bestanden å vokse. Innavl har vært et stort problem for ulvebestanden. Få dyr og lite innvandring fra øst har gjort at det genetiske mangfoldet i den Sør-Skandinaviske har vært magert. Kryptskyting har forsterket denne trenden. For å ta ulvene i Østmarka som eksempel, så har man nå 2 valper i området, der både far og bestefar er ulven Fenris. Dette ble konsekvensen etter at ulvetispa Frøya ble drept ulovlig noen år tidligere. Valpene er innavlet og er mer til skade for ulvebestanden på Østlandet enn til gangs. Fenris ble for øvrig denne vinteren skutt av SNO etter kraftig skabbangrep.

Iløpet av de siste årene har man imidlertid sett at trenden har snudd. Økt innsats fra både Svenske og norske myndigheter har bidratt til at ulv fra Finland og Russland har kommet seg sørover til den Sør-Skandinaviske bestanden. Dette har vist seg å styrke det genetiske mangfoldet hos ulven. Det er imidlertid ennå behov for betydelig økning av bestanden før den er livskraftig.

Ulv trengs i norsk fauna

Ulv har alltid vært en del av norsk fauna. Det er derfor viktig man gir ulvebestanden mulighet til å vokse og spre seg. **Ulv skal leve i Norge som en livskraftig bestand med høyt genetisk mangfold.**

Ulvesonen

For at vi skal kunne la ulvebestanden i Norge øke til en livskraftig bestand må man også gi ulven et større leveområde. Ulven trengs i faunaen og har en viktig funksjon med å holde bestandene av både hjortedyr og etter hvert villsvinn nede. **NMF krever at ulvesonen fjernes slik at ulven kan spre seg og leve over hele landet.**

Bestandsmål

Stortinget fastsatte i 2004 et bestandsmål på ulv til 3 hefnorske ynglinger. Alle disse skulle være i tilknytning til den såkalte ulvesonen. I dag har vi ifølge Rovdata minst 6 ynglinger, derav 5 har over 50 % av sitt tilhold innen ulvesonen. Det er gledelig at ulvebestanden i Norge begynner å ta seg opp.

Det som er viktig nå er at vi lar bestanden vokse. Skal man ha en livskraftig bestand av ulv i framtiden i Norge må også antall ulv og ynglinger øke. NMF mener derfor at det vil være nødvendig å med minst 15-20 hefnorske ynglinger/flokker for at man skal ha en livskraftig bestand. Dette vil utgjøre mellom 150 – 200 dyr.

Ulv vs elgjakt

NMF møter av og til argumenter om at ulven ødelegger elgjakta. **Ulv er en del av norsk fauna og når vi mennesker skal høste av naturen er det normalt at man høster av overskuddet, etter at ulven og andre rovdyr har tatt for seg av de byttedyr det måtte være behov for. Dette er normalt ved annen viltforvaltning.**

Ulv vs hund

Jegere som jakter med halsende hunder i ulveterreng oppdager ofte raskt at dette ikke er lurt. Hunden(e) blir drept og det blir store avisoppslag om de blodtørstige ulvene i skogen. Man kan ikke klandre ulven om det blir drept jakthunder som er sendt løse til skogs av sine eiere. Det er hundeeiers ansvar når de gjør det med vitende og vilje. En jeger har plikt til å gjøre seg kjent med hva som kan finnes av vilt i det valgte jaktterreng. **Det hviler et særskilt ansvar for alle hundeeiere å ikke slippe hunder løs i terreng der det kan være ulv.**

Ulv vs sau

Ulv som andre rovdyr kan ta sau. Dette er en del av de faktiske forhold med å ha rovdyr i faunaen. Det er imidlertid et fåtall sau som blir tatt av ulv sammenlignet med ikke-rovviltrelaterte tap av sau. Man kan for øvrig ikke bare sende store mengder sauer på utmarksbeite uten å ta hensyn til at det finnes ulv og andre rovdyr i naturen. NMF mener derfor at det må iverksettes ekstra tiltak fra landbrukets side for å beskytte sauen mot rovdyr som ulv. **Ulv jakter hovedsakelig på elg og rådyr og foretrekker disse i stedet for sau.**

Miljøvennlig hilsen
Norges Miljøvernforbund

Kurt Oddekalv
Leder

Ørjan Holm
Politisk nestleder

ROVDYRENE BETYDNING FOR ARTSMANGFOLDET

At naturen er et komplekst system hersker det vel ingen uenighet om. At vi mennesker foreløpig heller ikke kjenner alle naturens hemmeligheter kan man vel også innrømme. Og at det er et samspill i hele naturen, der artene og miljøet de lever i er avhengige av hverandre, er det bred enighet om. Rovdyrenes rolle i dette samspillet er det vi skal forsøke å fokusere på her. Vi søker her å gi en lett forståelig - populærvitenskapelig fremstilling av temaet. Viltbiologer er den yrkesgruppe som profesjonelt har den beste innsikten i rovdynenes rolle.

Viltbiologer avslører gradvis mer og mer hvordan rovdyr og byttedyr innbyrdes påvirker hverandre. Fredning av rovdyr som har vært på randen av utryddelse har gitt muligheter for oppbygging av større bestander, noe som igjen gir viltbiologene mulighet til å studere den faktiske innvirkningen rovdynene har i områder som nærmer seg å være i økologisk balanse.

Den enkle definisjonen på Økologi er: At Økologi er læren om helheten i naturen, om hvordan dyr, planter og deres omgivelser virker sammen for å forme naturens tilsynelatende stabile samspill.

Med dette som et grunnleggende utgangspunkt kan vi vende tilbake til rovdynene konkret. Det enkleste prinsippet er at antallet byttedyr styrer mengden av bytte etere. Det betyr enkelt forklart, at er det ikke nok mat til rovdynene vil noen bukke under og antallet reduseres. Når det blir færre rovdyn øker bestanden av byttedyr. Det innebærer

altså en naturlig svingning i forholdet mellom byttedyr og bytte etere. Men i tillegg har disse predatorer en annen og kanskje viktigere betydning. Gjennom sin jakt styrer rovdynene også atferden og oppførselen hos byttedyrene. Som et enkelt eksempel kan nevnes at rovdyn kan hindre for store konsentrasjoner av byttedyr. Dette gir igjen to lett synlige effekter. Det ene er at dette reduserer faren for smittespredning blant byttedyrene. Det andre er at det å spre byttedyr i tillegg vil hindre overbeiting på for stor belastning på vegetasjonen.

Det er gjort undersøkelser i Yellowstone nasjonalpark som viser rovdynenes innvirkning på artsmangfoldet på en enkel men tydelig måte.

Yellowstone nasjonalpark var i 70 år (1926-1995) uten et spesielt rovdyn – ulven. Ulven ble gjeninnført i 1995 og dette utløste en hel rekke forandringer i parken. Det viktigste er kanskje at det bidro til å gjenopprette nasjonalparkens økologi fra tiden før.

Hva skjedde med Nasjonalparken i perioden den var uten ulv?

Ulvens hovedføde i parken er Wapitihjort. Wapitihjorten ble tallrik og måtte holdes nede av mennesker. Likevel åt hjortene for mye av pil-, poppel- og andre buskvekster, vekster som igjen hindrer erosjon langs elver og bekker. Dette

medførte igjen at fuglene mistet reirplasser og leveområder for fisk og andre vannlevende arter ble borte. Hovedårsaken var at elver og bekker ble bredere, grunnere og uten planter som gir skygge på bredden ble de også varmere.

Trærne, mye osp, i dalene nord i parken der hjorten overvintret, nådde sjelden sin maksimale høyde. Dette fordi hjorten som vinterbeite spiste nærmest alle de nye skuddene. Prærieulven som normalt må betraktes som en konkurrent for ulven ble tallrikere. Selv om disse selvfølgelig også tar wapitikalver, så fanger de først og fremst mindre pattedyr som jordekorn og markmus. Dette får naturligvis en direkte videre konsekvens nemlig at det i sin tur begrenset maten for rev, grevling og rovfugl.

Hva har så skjedd etter at ulven ble gjeninnført?

Bestanden av Wapitihjort er halvert. Flere harde vintre i strekk like etter gjeninnføringen av ulvene, samt unormal tørke, har klart bidratt til nedgangen. Men en sunn frykt for ulvene har også ført til at hjortene ikke blir værende lenge ved elver og bekker. Slike steder er vanlige angrepsområder for ulven og det kan være vanskeligere å unnsnippe et

angrep der. Pil, poppel og andre planter har vendt tilbake og begynt å stabilisere bredden på elver og bekker og gjenskape de naturlige løpene. Greiner henger igjen utover, det skygger igjen for vannet og tiltrekker seg fugler.

Antallet bever kolonier nord i parken har steget fra 1 til 12. Elvebreddene har vokst til, spesielt med pil, som er en viktig næringskilde for beveren. Beverdemningene har skapt småsjøer og sump der det nå lever fisk, padder, fugl og småpattedyr – og mange insekter som de igjen kan leve av.

Langt færre av ospens nye skudd blir spist av hjorten. De nye lundene har noen steder nådd 3–4,5 meters høyde. Ulveangrep har redusert antall prærieulv. Det antas at færre prærieulvene kan ha vært medvirkende til gaffelbukkenes gjenoppblomstring i nasjonalparken. Ulven er et rovdyn som ikke dekker til byttet sitt. Åtslene fra ulven har ført til at matforsyningen har økt for mange åtselere. Arter som hvithodet havørn, kongeørn, prærieulv, ravn, skjærer og desuten bjørn har fått bedret mattilgangen og følgelig fått bedret sine overlevelsessjanser

og formeringsmuligheter.

Man kan selvfølgelig ikke uten videre overføre resultatene fra en Nasjonalpark som Yellowstone direkte til f.eks Skandinavisk villmark. Det man kan gjøre er å ta til seg kunnskapen om at rovdynene faktisk har en viktig rolle også i Skandinavisk villmark.

I de følgende artiklene skal vi se litt nærmere på hver enkelt av de 4 store rovdynene som lever i Norge/Skandinavia.

Ved å hjelpe rovdynene til å beholde sin naturlige plass i naturen, hjelper du samtidig naturen til å beholde den økologiske balansen som den er så avhengig av.

Scann QR-koden for direkte tilgang fra mobiltelefon eller surfbrett.

Foto: Wikimedia Commons; MatthiasKabel

Foto: © Eva-Lena Buhaug 2012

Ulven er en fantastisk skapning som de færreste av oss noen gang får se i Norsk natur. Hvorfor? Svaret er enkelt: Ulvene er så alt for få og mange mennesker unner den dessverre ikke å leve. Norges Miljøvernforbund kjemper for ulvens eksistens i norsk natur, for en levedyktig bestand på lang sikt og for ulvens plass i et økologisk system i mest mulig balanse.

Det burde derfor vært jubel og glede i 2010, da det for første gang ble registrert yngling/ungekull i 3 helnorske revir. I Linnekleppen i Østfold og Kynna og Slettås i Hedmark. I stedet får da de regionale rovviltmyndene overta forvaltningsmyndigheten for ulv i Norge. Dessverre er de fleste av landets rovviltmyndere satt sammen slik at personer som ønsker mindre rovdyr og ulven totalt fjernet fra Norge, danner flertallet. Dette medførte at det, tilnærmet automatisk, ble innvilget lisensjakt på ulv påfølgende vinter - 2010/2011. I Osdalen/Rendalen i Hedmark ble et alfapar og en eldre hannulv skutt på 1 og et halvt døgn – samtlige henrettet/avlivet på en måte som definitivt ikke tilfredstiller kravet om avlivning av viltet på en "dyrevelferdsmessig forsvarlig" måte. Det minner vel mer om hensynsløs slakting. To dyr

skadeskutt og begge led i over en time – den siste døde nok raskest... men den ble skutt gjennom ryggen bakfra.

Også i 2011 ble det registrert 3 helnorske ynglinger. Og igjen ble det forvaltningsmessig innvilget lisensjakt. Tre ulver er felt under lisensjakten i Hedmark også i år. Umiddelbart etter at kvoten var fylt, ble det gitt skadefellingstillatelse og felt ytterligere en ulv. Et dyr man åpenbart kunne felt innenfor innenfor lisensen... "dobbel-fakturering"... og ulven må betale med forvaltningens velsignelse. Dette strider med Naturmangfoldlovens og Bernkonvensjonens intensjoner om at "artene skal sikres overlevelse på lang sikt". Se nedenfor om

genetikk og bestandsstørrelse.

Som informasjon her kan også nevnes hvorledes Direktoratet for Naturforvaltning definierer Lisensjakt/felling: *Lisensfelling er en skademotivert felling av et bestemt antall individer av en viltart, med hjemmel i natumangfoldloven § 18, punkt b.*

Elgjegerne – de fleste av dem i alle fall – hater ulven. Ulven konkurrerer om elgen som bytte og ulven er en klar trussel overfor jegernes løse hunder. Hunden anses som inntrenger i ulvens territorium noe ulven ikke aksepterer av et annet hundedyr. Den vil jage det eller drepe det. Ulven gjør også dette overfor ville hundedyr som f.eks prærieulv. Forskning på den skandinaviske elgen, viser at den er blitt "dum" i løpet av den tiden ulven var tilnærmet utryddet i Sør Skandinavia. Den har mistet sin naturlige frykt for ulven og derved sitt normale reaksjonsmønster – den er blitt det forskerne kaller "predator-naiv"!

Konflikten med beitedyr er dessuten minst i forhold til Ulven. Den tar færre sau enn de andre 4 store og mindre enn kongeørn. Likevel gjøres det et mye større nummer ut av det om en ulv tar sau. Hatet til ulven er så dypt, at alle midler benyttes for å

Foto: © Eva-Lena Buhaug 2012

sverte den og gjøre dens omdømme så dårlig som mulig. Gjennom å betrakte uttalelser fra ulvens motstandere i presse og i sosiale medier vil jeg med tyngde hevde at uoffisielt har dette vært jegernes målsetning hele tiden: Få ulvestammen så svak som mulig. Skyt all innvandrende ulv. Såkalte genetisk viktige ulv må prioriteres skutt /drept. Lag også historier om unormal og aggressiv adferd. Skap hat, frykt og usikkerhet.

Det er selvfølgelig skremmende å lese i pressen: "Ulv angrep kvinne med

barnevogn." Det er virkelig ille når dette senere viste seg å være – forsiktig sagt – en grov forvrengning av historien. Og enda verre er det at resultatene av politiets undersøkelser og deres konklusjon, kun fremkommer som en parentes i de samme media. Ulven var aldri nær kvinnen og barnevognen.... men den løse hunden som var langt fra henne... Tilsvarende historier er langt fra uvanlige dessverre.

Ulvens latinske navn er *Canis lupus*. I Skandinavia er den et meget sjeldent rovdyr og er i Norge klassifisert som kritisk truet (CR). Ulven er et hundedyr som lever i små grupper som samarbeider om jakt og oppfostring av unger. Ulvene – det er flere undergrupper av ulv – regnes som hundens stamfar og de er altså grunnlaget for alle de forskjellige hunderaser vi har i dag. Vår ulv – *Canis Lupus* - kan bli opptil 90 cm i mankehøyde og kan leve til de blir 15 år. Ulven er det største medlemmet av hundefamilien. Tispene er mindre enn hannene. I snitt veier en ulvetispe i Skandinavia 40 kg og en hann 50 kg.

Størrelsen av ulvens poteavtrykk er ofte det beste skilletegnet mellom hund og ulv i naturen. Poteavtrykkene er som hos andre hundedyr... men de er svært store! Ofte mellom 9 – 12 cm lange.

De "norske" ulvene, de som hovedsakelig befinner seg i Sør-Norge, utgjør i en del av den Sør-Skandinavisk bestanden på ca. 460 ulv. Dette er bestandstall fra vinteren 2015 -2016, før lisensjakta i Sverige. Ulvebestanden har hatt en økning fra vinteren 2014-2015, da det ble fastsatt et bestandstall på 400 dyr. Bestanden har tyngdepunkt i Sør-Sverige. I en foreløpig rapport fra Høgskolen i Hedmark – via Rovdata viser sporinger av ulv som er gjennomført vinteren 2015/2016, at det er mellom 92-93 ulver innen Norges grenser. Av disse er det 25 ulver som oppholder seg i grenseområdet til Sverige. I tillegg er det 6-7 ulver med ikke-avklart status. Det er dokumentert at det var 6 ynglinger av ulv i fjor. Av disse var det 5 ynglinger innen revir som ligger minimum 50 % innen ulvesonen. De seks revirene med valper som er dokumentert i sin helhet i Norge er Osdalen, Julussa, Letjenna, Slettås, Mangen og Østmarka.

I tillegg til de minimum seks helnorske kullene som er registrert, er det født ulvevalper i fire revir med utstrekning på tvers av riksgrensen mellom Norge og Sverige. Dette gjelder revirene Rotna, Hærsjø, Kerto og Juvberget. I Flisdalen har det også vært yngling, men grensestatus for dette reviret er foreløpig uavklart. Dette er en betydelig økning i forhold til tidligere år og en gledelig utvikling.

Hva spiser ulven.....

Ulven er en utpreget kjøtteter, med klauvdyr – elg, reinsdyr, rådyr og hjort - som

viktigste føde. For de Skandinaviske ulvene er elgen definitivt den største matkilden. Over 90% av dietten er elg. Den finner sine byttedyr hovedsakelig ved hjelp av luktesansen og da ved sporing. Dersom Ulven oppdager ferske spor, vil den normalt følge sporene til den får byttedyret innenfor synsvidde. Da starter den egentlige jakten. Ulven er med andre ord spesialist på å ta store dyr med mye mat. Ulvene lever i flokk og samarbeider om å felle slike byttedyr. Jakten er selvfølgelig ikke alltid like effektiv og ulven oppnår gjerne bare å felle sitt bytte i ett av ti forsøk.

Innvirkning på biologisk mangfold

Det er liten eller ingen konkurranse/forstyrrelse mellom de to topp predatorene ulv og eurasisk gaupe (*Lynx lynx*). Dette er sannsynligvis et resultat av at ulv og gaupe har ulike byttedyr som hovedføde og at det er en høy tetthet av byttedyr og lave tettheter av begge rovdynene. Ulven tar hovedsakelig elg mens Gaupa gjerne tar mindre hjortedyr som rådyr.

(*Gulo gulo*), Rødrev (*Vulpes vulpes*), vanlig ravn (*Corvus Corax*), Europeisk Mår (*Martes Martes*) og Nordisk hønehaug (*Accipiter gentilis*) vil derfor dra nytte av tilbakeføring av ulven.

Ulven skjuler ikke sitt bytte slik mange andre arter gjør og kadavrene er derfor lett tilgjengelige for åtseleterne. Det kan også være på sin plass og minne om at mange insekter har nytte av kadavrene i de korte sommermånedene. Disse er også en del av det biologiske mangfoldet og bidrar i sin tur som mat for insektspisere som f.eks fugler.

Ulveflokken.....

Flokkadferd er typisk hos ulv som for alle hundedyr. Dette skiller ulven klart fra individualistene gaupe, jerv og bjørn. Flokken kommuniserer gjennom kroppsspråk, duftmarkering og ikke minst lyder. De karakteristiske ulvehylene, som under gode forhold kan høres på rundt en mils avstand, fascinerer mange men kan og virke skremmende på enkelte.

Tidligere, før ulvens tilbakekomst, var den største matkilden for åtseleterne den årlige mengden av rester etter jeger fellinger av elg om høsten. Tilstedeværelse av ulv har til en viss grad redusert den tilgjengelige mengden av slikt jaktavfall for åtseleterne, men kanskje viktigere, så har ulven redusert den høye sesongmessige variasjonen av kadaver. Ulven sørger nå for at det er tilgjengelige kadavre hele året. Jerv

Lukt/duft avsettes i form av urin i yttergrensene av leveområdet og da for å markere revirets grenser. Rangordningen er streng i ulveflokk. På toppen av rangstigen står alfaparet som er de første til å angripe byttedyr og jage bort fremmede konkurrerende ulver. Belønningen er de beste kjøttstykkene av et felt byttedyr men også retten til å bli foreldre. Oftest er det bare alfaparet som får "lov til" å parre

seg og det er derfor bare en del av den potensielle formeringsevnen i flokken som utnyttes.

Parring og drektighet

Parringstida er normalt i månedene februar/mars. Etter ca. ni uker fødes valpene i et hi. Hiet er ofte gravd ut i sand- eller grusbakker, men det kan også være et enklere hi f.eks i en bergsprekk, vindfall eller at de overtar et gammelt reve-/grevlinghi.

Unger og oppvekst

Valpene er som hos alle hundedyr født blinde. Men allerede når valpene er to - tre uker gamle er de i stand til å se og høre. Etter ca. en måned begynner de å ta korte turer og oppdager området utenfor hiet. To måneder etter fødselen er valpene ikke lenger avhengige av morsmelk og flokken forlater da det avgrensede hiområdet. Det er ofte høy dødelighet blant ulvevalper og opptil 50 prosent av valpene dør det første leveåret.

Leveområde og vandring

Når valpene blir kjønnsmodne, noe som oftest i deres andre leveår, vil de fleste forlate familiegruppa og legge ut på vandring i håp om å treffe artsfrender av motsatt kjønn, danne par og opprette eget territorium. Det er oftest slike unge, uerfarne individer på vandring som påtreffes på underlige steder, nært bebyg-

DYKTIG FORVALTNING ELLER

gelse og langt utenfor det som normalt oppfattes som vanlige tilholdssteder for ulv. Enslige streifdyr kan vandre flere titalls mil. En ung radiomerket tispes ble født i Hedmark vandre hele 1100 km i luftlinje i løpet av 1 og et halvt år. Leveområdene størrelse selvfølgelig er avhengige av mattilgangen, men størrelser på 600-1000 km² er vanlig i Skandinavia.

Genetisk vanskelig situasjon for ulven.

Opprinnelsen til det man i dag kaller den Sør-Skandinaviske ulvestammen, er tre ulver som på 1980- og 90-tallet utvandret fra den finsk-russiske bestanden. Genetisk sett er dette et usedvanlig tynt grunnlag for en bestand og det er igjen årsaken til at ulvene i Sør-Skandinavia er svært nært beslektet med hverandre. Mange av ulvene er faktisk nærmere genetisk beslektet enn helsøsken og det kan derfor oppstå negative effekter av innavl. Innvandring av ulv fra den finsk-russiske bestanden har derfor en uvurderlig betydning for den skandinaviske ulvestammen.

Sitater fra rapport:

Delredovisning av oppdrag rörande genetiska aspekter på den svenska vargstammens situation och flytt av vargar (Naturvårdsverkets dnr 235-3698-10)
Rapport 2010-09-28, Leverantör 3 Linda Laikre & Nils Ryman, Populationsgenetik, Zoologiska institutionen, Stockholms universitet, 106 91 Stockholm

"Dagens svenska vargpopulation härstammar från endast fem individer – en tik och fyra hanar - som förefaller obesläktade med varandra (så kallade founders; se rapport från Leverantör 4). Två av dessa fem individer är kända sedan de etablerade sig i Värmland- Hedmark-området under vintern 1982-83. Omkring 1990 lyckades ytterligare en hane vandra in och reproducera sig. Därefter har inte någon invandrad varg lyckats sprida sina gener förrän år 2008 då två hanar etablerade sig (kallade Galvenhannen och Kynnahannen). Den övervägande majoriteten av

landets vargar härstammar från de tre tidiga founder- djuren. Detta har resulterat i att den genetiska basen är extremt smal och att inaveln är extremt hög. De skandinaviska vargarna är i genomsnitt mer besläktade med varandra än helsyskon.

"Den svensk/norska vargstammens genetiska status är fortsatt ytterst allvarlig och att betrakta som akut. Stammen har inte gynnsam bevarandestatus i ett genetisk perspektiv. De viktigaste åtgärderna ur genetisk perspektiv är att bryta inaveln (nya gener förs in) och att minska den takt med vilken inaveln ökar (populationsstorleken tillåts växa)."

Siden midten av 1990-tallet er det samlet inn et stort antall DNA prøver fra ulvestammen i Skandinavia. Dette har gitt et godt grunnlag for kartlegging av bestandens genetiske materiale. DNA-analysene har blant annet vist at den skandinaviske bestanden har en meget høy grad av innavl. Det er gjennom slike analyser man har funnet at dagens skandinaviske ulvestamme genetisk sett nedstammer fra de tre tidligere nevnte individene. I tillegg kommer altså de eneste to innvandrede ulvene som har klart å etablere seg – Galvenhannen og Kynnahannen.

Ulv på vandring fra bestandene i Finland og Russland skulle kunne sikre bestanden genetisk. Svært mange, om ikke alle streiferne som kommer østfra, ville kunne gi nytt, sårt tiltrengt blod til stammen lengre sør. Men på grunn av konflikt med reinbeite/beitedyr spesielt i Sapmi/ Lappland, går de i stedet "spissrotgang" gjennom et område som flere ulveforskere nå karakteriserer som "dødens korridor"! Forvaltningens oppgave burde være å beskytte slike ulver på vandring og om nødvendig flytte eventuelle ulver som skaper konflikt sørover – ikke drepe dem. Fakta er at forvaltning av ulv i Troms og Finnmark er nærmest fraværende. Hovedregel synes her å være

at all ulv skal dø. Det tillates lisensfelling selv om det ikke er registret ulv i fylkene. Man gir altså en "blanco" fellingstillatelse i reindrifts- og urbefolkningsområder.

Det er videre godt kjent at ulovlig jakt på ulv er et alvorlig problem for bestanden i Sør – Skandinavia. Myndigheter og rovdyrforvaltningen har ingen kontroll over problemet. Det antydes nå tungt, fra svært seriøse forskningsmiljøer, at så mye som 100 ulv kan være drept gjennom ulovlig jakt de siste 10 - 15 årene. Dagens bestand av ulv i Norge/Sverige tåler ikke å miste genetisk friske dyr, så Norges Miljøvernforbund hevder at det ved tilfeldig jakt, som lisensjakt er, foreligger det stor risiko for alvorlig og irreversibel skade på ulven som art. Det vises i denne sammenheng til "Artikkel fra SKANDULV offentliggjort i The Royal Society, Proseedings B, 17.08 2011."

Som det med all mulig tydelighet fremgår av forskningsresultatene rundt ulvens genetiske situasjon i Skandinavia, er status pr. dato, at bestanden samlet – på begge sider av grensen – er så lav, og tilsagt av annet genmateriale nærmest fraværende, at bestanden av ulv vil bli genetisk forringet og går mot utryddelse på lang sikt.

Noe MÅ gjøres forvaltningsmessig for å kunne sikre en levedyktig bestand av ulv i Sør Skandinavia. Takk til Skandulv for hjelp med informasjon og oppdaterte bestandstall.

Dagens politiske målsetting - beitedyr og rovvilt – ja takk! Norges Miljøvernforbund ser bare ett stort problem her. Det enkle faktum at beitedyr og rovdyr går "dårlig" sammen....

Dagens rovviltpolitikk som altså er nedfelt i St.meld. nr. 15 (2003-2004) Rovvilt i norsk natur og Stortingets behandling av denne jfr. Stortingets rovdyrforlik av 16.06.2011. Det skal sikres bærekraftige rovviltbestander, og en fortsatt aktiv og allsidig bruk av utmarksressursene og levende lokalsamfunn. Målsettingen er altså også, å sikre overlevelsen av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn i norsk natur, samt deres leveområder.

Hvorledes gjør man så det. Man lar forvaltningen arbeide ut fra nasjonale bestandsmål i henhold til rovdyrforliket. Stortinget har fastsatt følgende nasjonale mål for antall årlige ynglinger, altså ungekull for hver rovviltart. Disse bestandsmålene er:

- 3 årlige ungekull av ulv innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv.
- 13 årlige ungekull av bjørn.

- 65 årlige ungekull av gaupe
- 39 årlige ungekull av jerv
- 850-1200 hekkende par av kongeørn

La oss først se litt på ulven, ettersom denne er listet som kritisk truet i Norge og under det sterkeste presset. Jeg starter

med tallene over døde ulver. I Skandinavia ble det offisielt registrert 57 døde ulver i sesongen 1. mai 2010 - 30. april 2011, hvorav 44 i Sverige og 13 i Norge. Opplysningene her er hentet fra Ulv i Skandinavia Statusrapport for vinteren 2010-2011. Dødsårsakene for disse

Art	Region	Areal (km ²)	Potensielle hunndyr (reproduktive pr. 1000 km ²)	Potensielt antall
Bjørn	Norge	306101	1 – 3	306-918
	Sverige	405283	1 – 3	405-1215
	lappland	97024	1 – 3	97-291
	Totalt	808408	1 – 3	808-2424
Ulv	Norge	287562	1	288
	Sverige	408330	1	408
	lappland	96693	1	97
	Totalt	792585	1	793
Gaupe	Norge	314029	1 – 3	314-942
	Sverige	445136	1 – 3	445-1335
	lappland	98260	1 – 3	98-205
	Totalt	857425	1 – 3	857-2572
Jerv	Norge	179888	1 – 3	180-540
	Sverige	149809	1 – 3	150-449
	lappland	83010	1 – 3	83-249
	Totalt	412707	1 – 3	413-1238

"KVELERTAK" PÅ ROVDYRENE?

offisielt kjente ulvene var som følgende: 23 ble skutt ved lovlig område- og kvote-regulert lisensjakt (19 i Sverige, 4 i Norge), 10 ble felt ved skyddsjakt i Sverige og fem ved skadefelling i Norge, sju omkom etter påkjørsel av bil (5) eller tog (2), fire ble skutt i nødverge, to døde av drukning i forbindelse med forvaltningsmerking i Sverige, én hadde trolig druknet, én ble avlivet legalt pga. sykdom, én ble funnet illegalt avlivet og de tre siste ble funnet døde med ukjent dødsårsak. Legger man til forskernes antakelser om at man feller like mange ulv ulovlig som det som gjøres lovlig, begynner tallet å bli uhyggelig høyt i forhold til totalbestanden. (Se fagartikkel ulv.)

I NINAs fagrapport 064 tar man for seg potensielle leveområder for de store rovdynene. I tabell 6 på side 12 i rapporten tar man for seg hvor mange "reproduktive enheter" (antall individuelle voksne hunndyr for bjørn, gaupe og jerv og antall flokker for ulv) den skandinaviske halvøya kan inneholde. Det er presisert at det er grove estimater man her opererer med.

Ser man nærmere på kolonnen for ulv i tabellen ser man at forskerne hevder det kan være plass til så mye som 288 ulveflokker – i Norge. Totalt 793 på den skandinaviske halvøy. Dette står i grell

kontrast til de 3 årlige ynglingene som Stortinget aksepterer.

Det er ca 430.000 hunder.... Ca. 4000 personer oppsøker lege pr. år på grunn av skade påført av hund. Dette er selvfølgelig ikke mye når en tar i betraktning at ca. 1 million mennesker er sammen med hunder hver dag. Men det gir kanskje et visst perspektiv.

Det er ikke mye vi "tåler" av rovdyn i rike, velmenende, natur- og miljøbevisste Norge.

Det heter videre fra Stortinget at: "Det legges vekt på økt forutsigbarhet for alle som berøres av rovviltpolitikken, økt lokal aksept, reduserte tap av husdyr og tamrein og økt alminneliggjøring av rovviltforvaltningen gjennom å åpne for nye former for felling av rovvilt når bestandssituasjonen tillater dette."

I Norge har vi ca 2.000.000 sauer som slippes på utmarksbeite hver år. Omtrent 130.000 kommer aldri tilbake fra en slik beitesesong. Av disse er det cirka 35.000 som erstattes som drept av store rovdyn. Om lag 95.000 sau dør av andre årsaker! Det foregår altså en mye større dyretragedie på norske utmarksbeiter enn den som rovdynene eventuelt forårsaker. At mange

av ikke rovdynfellede sauevi vi her snakker om, også gjerne blir liggende lenge å lide, tør jeg knapt tenke på. Rovdynamer dreper vanligvis raskt og effektivt. Det er videre slik at det er jervens som gjør størst skade på sau på landsbasis. Gaupe og bjørn følger deretter, mens ulv som skadegjørere er på nivå med kongeørn.

Det er også et faktum at bare ca. 5 prosent av erstatningene for rovdynskader på sau kan bevises gjennom kadaverfunn etc, mens 95 prosent av erstatningen baserer seg på sannsynliggjorte rovdynskader.

I Norge erstatter man tap av beitedyr til rovdyn. Erstatningen er dessuten også så pass høy at den til tider kan være "bedre betaling" enn å levere sau til slakteriet. Den gir i alle fall intet insentiv til å ta vare på dyrene og beskytte dyrene. Norges Miljøvernforbund ønsker en omlegging av dagens erstatningsordning, slik at det blir

"premiering" for å ta vare på dyrene. Det må være mulig å redusere vesentlig den dyretragedien som sau på utmarksbeite rammes av hvert år.

Erstatningsordningen må endres
NMF har i flere år arbeidet for en omlegging av erstatningsordningen slik at hver enkelt bonde/reindrifstøver får et statlig tilskudd avhengig av hvor mange rovdyn det er dokumentert i det gitte området. Jo flere dokumenterte rovdyn, jo mer tilskudd. Dette utbetales som en kompensasjon til den enkelte bonde/reindrifstøveren uavhengig av hvor mye tap den enkelte har til rovdynene. Denne erstatningsordningen forplikter myndigheter og forvaltning til å ha oversikt over rovdynene og kongeørna. Dette forplikter også bønder og reindrifstøvere til å ha tilsyn av dyrene på beite. Erstatningsordningen vil være direkte relatert til dokumentert bestand av rovdyn og kongeørn og vil ikke gi grunnlag for den svindel som vi ser i dag.

Et annet beitedyr som er i stor konflikt med rovdynene er tamrein. Tamrein som samisk livsgrunnlag og tradisjon har også spesiell beskyttelse. Dette har medført at: "Ulven har ingen plass i Finnmark, og spesielt ikke i kjerneområdene for reindrift." Dette ER norsk rovdynpolitikk..... Man har

derved fått en politikk som sterkt bidrar til å hindre ulv østfra å vandre vest- og sørover og derved opprettholde "dødens korridor." (Se fagartikkel ulv.)

I Finnmark ble det for sesongen 2014-2015 innmeldt et tap av rein til rovdyn på nærmere 58 000 dyr. Kun 365 reinsdyr var dokumentert tatt av rovdyn. 9922 dyr ble erstattet til en sum på kr 24,5 millioner. Kun 17 % av de omsøkte tapene ble erstattet som reelle tap til rovdyn.

Mangelfull dokumentasjon på rovviltskade i reinflokkene er hovedårsaken til spriket mellom antallet det er søkt erstatning for og antallet erstattede dyr. I Norges Miljøvernforbund stiller vi oss svært tvilende til tapstallene reineierne søker erstatning for. At de få rovdynene, som i det hele tatt overlever innenfor reinbeiteområder, skulle ta mellom 158 og 160 reinsdyr HVER eneste dag, er en

fullstendig håpløs og grunnløs påstand. Selv om tap til jerv og kongeørn øker litt, er det fortsatt gaupa som gjør størst skade.

Finnmarksvidda har i en årrekke vært utsett for overbeite, som følge av alt for stort reintall. Vest-Finnmark har vært mest utsett. Dette har gjort at Finnmarksvidda har vært preget av ørkenlignende tilstander. Myndighetene har begynt å få kontroll på reintallet, men har enda en lang vei å gå.

Tamrein som beiter på vidda er langt mindre og magrere enn tamrein andre steder i landet. Svært mange kalver dør i mors liv og det er en hyppig arbeidsoppgave for veterinærer i reindrifsområder å fjerne døde foster. Lite mat svekker dyrenes motstandskraft generelt og gjør dem selvfølgelig også til enklere offer for rovdyn. Vi tror derfor at svært mange av de dyrene det søkes erstatning for, dør av sult. Eksempelvis kan man nevne at sommeren 2009 fant bærplukkere rundt 40 døde reinsdyr i Åsværet. Like etter fant ranvæinger på tur 18 døde dyr strødd utover en holme. Ytterlig noe senere fant reindrifstøveren 80 døde dyr. Til sammen kan det altså være over 100 døde dyr på øygruppa. Mattilsynet på Ytre Helgeland undersøkte saken og "ville vurdere om det er grunnlag for anmeldelse."

Norges Miljøvernforbund mener reintallet må ned til under 100.000 dyr for at bestanden skal stå i samsvar med beitegrunnlaget og mener at rovdyn i reinbeiteområdene i Troms og Finnmark må tillates for å holde reintallet nede på et bærekraftig nivå. Dette vil dessuten bidra til å åpne "dødens korridor" og derved åpne for nye friske gener til den sør Skandinaviske ulvestammen

"Forvaltningen må avveie og ivareta de ulike hensyn på en best mulig måte innenfor de rammer som følger av viltloven. Ofte vil det være slik at ikke alle interesser kan ivaretas i samme område eller til samme tid. Forvaltningen må derfor være differensiert. Det innebærer at bruken av ulike tiltak og virkemidler må legges opp på en måte som så langt det er mulig differensierer mellom de ulike interesser i ulike geografiske områder. Dette skal beskrives i forvaltningsplanen for hver region, og det er rovviltmyndene i hver region som er ansvarlig for å fastsette de konkrete retningslinjer for den geografiske arealdifferensieringen for regionen. Dette er nemndens grunnlag for å vurdere bruk av blant annet forebyggende tiltak og konfliktdempende virkemidler.

Forvaltningen har en svært vanskelig oppgave ettersom konfliktnivået knyttet til rovdyn generelt og ulven spesielt er svært høyt."

Tanken bak en slik forvaltningsmodell er sikkert bra. Problemet er bare at rovviltmyndene svært ofte har en sammenstilling der rovdynmotstandere har rent flertall i nemnda. Så langt Norges Miljøvernforbund kjenner til er dette tilfellet i alle de mest konfliktylte områdene. (Hedmark, Møre og Romsdal og trøndelagsfylkene, Troms og Finnmark.) Rovviltnemnda for region seks, Møre og Romsdal og Trøndelagsfylkene, bestemte som eksempel at Trollheimen skal være

Foto: © Eva-Lena Buhaug 2012

prioritert beiteområde for sau og rein. At Trollheimen blir prioritert beiteområde for sau og tamrein, betyr blant annet at jervens ikke lenger kan yngle der. Det blir et statlig ansvar å sørge for at jervetisper og valper "tas ut"/drepes for på den måten å holde bestandsmålet. Tilsvarende har samme rovviltnemnd besluttet å tømme Fosenhalvøya for rovdyn.....

Norges Miljøvernforbund retter en "advarende pekefinger" mot Rovviltnemnda i Hedmark ettersom vi ikke kan se at denne bygger sine vedtak på tilgjengelig kunnskap. Spesielt ikke når det dreier seg om ulvens bestandssituasjon, genetiske effekter av manglende tilførsel av nytt genetisk materiale og konsekvensene av dette. Vi er SVÆRT kritiske til sammensetningen av akkurat denne rovviltnemnda. Dette fordi flertallet av de faste medlemmene er erklærte motstandere av ulv i Norge. Hvorledes kan man da i fylket der størstedelen av forvaltningssonen ligger, forvente en rettferdig og fornuftig forvalt-

ning av et så omstridt – elsket eller forhatt – dyr som ulven?

Norge har en vakker natur og rovdynene hører hjemme i den og de skal gi sitt bidrag til den økologiske balansen. Vi har god plass til dem og vi burde også ha hjerterom for dem. Ja de dreper for å spise og det kan se stygt ut når de gjør det. Men sammenlignet med hvordan vi mennesker behandler og avliver dyr - for at vi skal kunne fråse og kaste – så er rovdynenes avlivning for kirurgisk å regne.

Norges Miljøvernforbund synes forvaltningen av rovdyn i Norge i dag er, å holde kvelertak på dem. Samtlige brysomme rovdyn søkes holdt svært lavt nede, på grensen av utryddelse. Dette er flaut i den rike nasjonen Norge og norske politikere burde skamme seg. Vi er kanskje best i verden på "festtaler om miljø og naturvern", men behandlingen rovdynene blir til del, finner man sjelden igjen i dem.....

For å få avslørt hvem som bedriver ulovlig jakt på freda rovdyn har Miljøvernforbundet opprettet en belønning som i dag er kommet opp i kr 100 000,- til de som kommer med tips som fører til domfellelse.

Shoot shovel and shut up...

“Ser man på norsk og svensk ulv som døde det siste tiåret, var ulovlig avliving dødsårsaken for halvparten.” Det er forskerne, fra Norge, Sverige og USA, som står bak uttalelsen etter ti års forskning på ulv og ulovlig ulvejakt gjennom prosjektet Skandulv. I artikkelen publisert som Shoot, shovel and shut up: cryptic poaching slows restoration of a large carnivore in Europe av det anerkjente tidsskriftet for biologisk forskning, «The Royal Society, Proseedings B» i 2011, presenteres de mest omfattende kvantitative resultatene på omfanget av illegal jakt som til nå er analysert for en vill rovdyrbestand.

Det samme forskningsprosjektet har i en tidligere rapport vist at den skandinaviske ulvestammen hadde en årlig vekst på 29 prosent på 90-tallet. Veksten mellom 1998 og 2008 var dramatisk redusert ned til 13,5 prosent. Årsaken har i hovedsak vært illegal avliving. Ulovlig jakt på ulv ble med andre ord for rundt ti år siden langt mer utbredt enn tidligere.

Uten ulovlig jakt ville bestanden av ulv vært firedoblet.

- Dagens bestand ville vært på over tusen ulv. Selv om dette er teoretiske beregninger, viser det helt klart betydningen av den ulovlige ulvejakta, sier ulveforsker og medforfatter av artikkelen Petter Wabakken - førsteamanuensis ved Høgskolen i Hedemark som har forsket i ulveområdene siden 1978.

Det er imidlertid ikke bare ulv som skytes/drepes ulovlig. Bjørn, gaupe og jerv lider ofte samme skjebne. Som vist i fagartik-

handler om inhuman jakt med skadeskyting til følge, bruk av blyhagl, forfalskning av fellingssted mm. Norges Miljøvernforbund avslørte selv – sammen med representant for økokrim – en ulovlig fangstbå for gaupe i 2009.

Et alvorlig tilfelle handler om en gaupe som i fredningstiden den vinteren ble ulovlig avlivet i en fangstbås i Enebakk i Akershus. Fangstbåsen var satt opp som ledd i et forskningsprosjekt i regi av Norsk institutt for naturforskning (NINA). En mann som deltok som frivillig i NINA-prosjektet, skal ha avlivet gaupa med kniv, og deretter lagt den i fryseren. Så, etter at gaupejakta startet 1. februar, skal mannen ha fraktet gaupeskrøtten over fylkesgrensen til Østfold, og forsøkt å framstille det slik at dyret var lovlig skutt på kvoten for Østfold. Men forsøket ble avslørt da dyret skulle registreres hos SNOs rovdyrkonsulent i Østfold.

Denne saken ble etterforsket av Lensmannen i Våler og så oversendt til Økokrim, som skulle foreta påtalevurderingen.

Fra samme årsrapport fra SNO fikk man resultatet av kontrollen av fjorårets gaupejakt. Den viste at kontrollen førte til i alt seks anmeldelser og tre advarsler. Tre av anmeldelsene gjaldt ulovlig oppsatte fangstbåser – i Fet i Akershus, Ringsaker i Hedmark og Gol i Buskerud. I alle disse tilfellene ble det fanget gaupe. En anmeldelse gjaldt en sak fra Lierne i Nord-Trøndelag, der en gaupe ble skutt med hagle på for langt hold. Den sjette anmeldelsen gjaldt en gaupe som ble skutt i påstått nødverge i Modum i Buskerud.

Foto: © Eva-Lena Buhaug 2012

SNO anmeldte samme år også fem tilfeller av ulovlig jervejakt. To av disse gjaldt ulovlig oppsatte fangstbåser i Meløy og Gildeskål i Nordland. En jeger i Dovre kommune i Oppland ble anmeldt for mangelfullt tilsyn med en fangstbås. SNO anmeldte også bruk av en ulovlig beverfelle som var satt opp ved et jervehi i Hemnes i Nordland, og ulovlig bruk av kunstig lys under åtejakt på jerv i Skjåk i Oppland. Det siste tilfellet ble oppdaget i forbindelse med ettersøk av en jerv som var blitt skadeskutt.

Dette viser med all mulig tydelighet at illegal jakt foregår i Norge og at det skjer mot de fleste rovdyrbestander i verden er velkjent. Men omfanget av den delen av den illegale avlivingen som skjer i det skjulte og ikke lar seg verifisere ved funn av kadaver, er det vanskelig å få pålitelige bevis for.

Forskningsresultatene og beregningsmåten som Wabakken m.fl. fremlegger vekker internasjonal oppsikt

og anerkjennelse og man mener at forskerteamets metode holder vann. Dataene basert på intensiv oppfølging av 104 radiomerkede ulver og bruk av data fra årlige intensive bestands-tellinger, hvor snøsporing og kontinuerlig DNA-kartlegging er viktige metoder. Ved deretter å bruke flere uavhengige datasett og sammenholde resultatene av flere ulike metoder, har man kommet frem til svært pålitelige resultater. Ulveforskerne har så god oversikt over ulvebestanden at man nesten kan utelukke at det finnes særlig mange de ikke vet om.

Debatten om norsk rovdyrpolitikk er preget av steile fronter i Norge, som i andre land. Da blir det å forske på ulovlig jakt, noe som skjer i all hemmelighet i de dype skoger, heller ikke uproblematisk og forskningen blir derfor trukket i tvil og kritisert.

Norges Miljøvernforbund er av den oppfatning at motstanden mot ulv, i områdene med ulv i Norge, aldri har vært

større enn i dag. Ulvesonen må dessverre ta mye av skylden for det. Mange av de som bor i områdene rundt ulvesonen er sterke motstandere av ulv. De som bor i disse områdene føler det som svært urettferdig at de får hele byrden med forvaltningen. Det gjør at motstanden mot ulv blir større, og terskelen for ulovlig jakt blir trolig lavere. Folk der mener også at det er lav risiko for å bli tatt hvis man skyter ulv og straffen er heller ikke stor. Både enkeltpersoner og organiserte miljøer er villig til å ta den sjansen. Illegal avliving av ulv er dessuten sosialt akseptert i enkelte miljøer i distriktene.

Til tross for at man nesten vet hvor et rovdyr blir drept og hvem som fantes i nærheten når den forsvinner, er det aldri noen som har sett eller hørt noe. Historiene er mange men en av de groveste som har vært avslørt i den senere tid er den der det to menn på snøscooter forfølger og så kjører på ulven med vilje. Skader den, snur og kjører på den igjen for tilslutt å slå den i hjel med "klubbe".

Foto: © Eva-Lena Buhaug 2012

Arne Næss og dypøkologien:

Menneskene og mangfoldet

"Vi lever på en ufattelig nydelig liten planet. Men vår eksistens som mennesker er truet. Hvis vi skal overleve må vi lære oss å tenke annerledes. Fremtidens tanker må være naturlojale. De må omfatte alle mennesker. Alle levende vesener. For alt levende liv har en egenverdi. Dypøkologi er en tenkemåte for fremtiden. Den kan hjelpe oss å finne alternativer til det som i dag synes å være livsfarlig og uforpliktende tankeløshet. Dypøkologi er en form for moralsk alvor, basert på analyse og vitenskap. I bunn og grunn tar dypøkologien sikte på å avklare hva livskvalitet er og hvilke varige gleder vi kan ha som mennesker. Derfor er dypøkologi også fantasi og lek. Men i kjernen er dypøkologi en holdning. En forpliktende holdning."

Slik oppsummerte Arne Næss, da 95 år gammel, sin filosofi på slutten av et langt liv i tenkningens tjeneste. Gjennom sitt fokus på økologi, satte han et gryende miljøengasjement i verden på dagsordenen. Da det organisatoriske utløpet for økologisk tenkning, Framtiden i våre hender, ble grunnlagt av Erik Dammann i 1974, var Arne Næss en selvskreven mentor og støttespiller. Da det politiske utløpet for økologisk tenkning, Miljøpartiet De Grønne, ble opprettet i 1988, var Arne Næss en inspirasjonskilde og støttespiller. I bunnen for alle initiativene for miljøet lå erkjennelsen av at "fremtidens tanker må være naturlojale".

Miljøbevegelsen ble lenge sett på som en kuriositet. Man brukte merkelapper som "gamle hippier" og "romantikere" om dem som forfektet en verdensanskuelse bygget på erkjennelsen av mennesket som en integrert del av økosystemet og at alle deler av økosystemet har verdi i kraft av seg selv. Arne Næss publiserte i 1973 en tekst hvor han påpeker et skille mellom det han kaller grunn økologi og dyp økologi. Dette ble inngangen til videreutviklingen av retningen DYPøkologi, og sammen med George Sessions formulerte og publiserte han i 1984 åtte punkter for å beskrive og begrense begrepet dypøkologi.

1. Utfoldelsen av og velferden til alt menneskelig og ikke-menneskelig liv på jorden har verdi i seg selv. Disse verdiene er uavhengige av den nytteverdi den ikke-menneskelige delen av naturen kan ha for menneskelige formål.
2. De ulike livsformenes rikdom og mangfold bidrar til å virkeliggjøre disse verdiene, og har også verdi i seg selv.
3. Mennesker har ingen rett til å redusere

- dette rike mangfoldet med mindre det gjøres for å tilfredsstille livsviktige behov.
4. Utfoldelsen av menneskelige liv og kulturer er forenlig med en betydelig mindre menneskelig befolkning. Utfoldelsen av ikke-menneskelige liv krever på lang sikt (i et tidsperspektiv på flere hundre år) en betydelig mindre menneskelig befolkning i fremtiden.
5. Nåværende inngrep i den ikke-menneskelige delen av naturen er av altfor stort omfang, og situasjonen forverres hurtig.
6. Politikken må derfor legges om. Aktuelle politikkområder berører grunnleggende økonomiske, teknologiske og ideologiske strukturer. Den resulterende tilstanden vil være dypt forskjellig fra den nåværende.
7. Den ideologiske endringen vil hovedsaklig bestå i en verdsettning av livskvalitet (å dvele ved situasjoner av iboende verdi) snarere enn å holde fast ved en stadig økende materiell levestandard. Folk vil få en dysindig forståelse av forskjellen på storvoksthet og storhet.
8. De som slutter seg til de foregående punktene har en forpliktelse til å prøve å virkeliggjøre de nødvendige forandringene.

Det er mange måter å oppfatte verden på. Det ser vi av historiebøkene, og det ser vi i samtidsdebatten. Å finne sannheten om verdens beskaffenhet har vært filosofenes mål helt siden antikkens grekere vandret på jorda - og kanskje også før det. Det ligger i menneskets natur å undres på tilværelsens hva, hvorfor og hvordan. Mye er tenkt, og i takt med tida har verden endret seg. På jorda i mars 2012 erfarer vi at regnskog hogges ned og at dyrearter derigjennom forsvinner. Vi ser at klimaet har blitt mer ekstremt med flere store flommer, flere harde tørkeperioder og endringer i de lokale nedarvede værereferingene. Røster rundt om i verden tar til orde for ansvarliggjøring av mennesket for at verden er i ubalanse. Andre røster

rundt om i verden tar til orde for at det vi er vitne til i flora, fauna og klima kun er naturens egen variasjon over et spenn på millioner av år.

Med dypøkologiens gryende ansvarliggjøring av mennesket i en verden der klimaforandringer og regnskogsproblematikk ennå ikke var på dagsorden eller i folks bevissthet, fikk vi et redskap for hvordan harmonien og livskvaliteten kan råde. Er vi villige til å gripe dette redskapet og omfavne de dypøkologiske verdiene?

Menneskets fornuft er ikke en enhetlig valør. Fornuften kan være egoistisk basert gjennom at mennesket ser seg som verdensaltets forvalter med rett til å bestemme hvilke deler av verden som skal ha verdi og derigjennom hvilke deler som per definisjon er uten verdi - for mennesket. Fornuften kan også være altruistisk gjennom å anerkjenne det samfunnsmessige ansvaret som ligger i å styre og lede verden - ansvaret for å anerkjenne at alt har en verdi, om enn ikke for mennesket her og nå.

Dypøkologiens far Arne Næss (1912-2009) var i forkant av den moderne tidsånd da han formulerte viktigheten av å ivareta det biologiske mangfoldet. Gjennom de tiårene som har gått siden lanseringen av de åtte økologiske punktene på begynnelsen av 1970-tallet, har en begynnende modningsprosess funnet sted. Mennesket hadde gjennom århundrer vokst seg inn i tanken om sin egen storhet. Det tar således tid å se seg selv som en del av et hele. Det krever en evne til å se ting utenfra. For å la dypøkologien forklares gjennom en parafraze over Henrik Ibsen: Mennesket bør se alle sine handlinger som en del av en helhet, ikke stykkevis og delt som isolerte hendelser uten innvirkninger på helheten.

Denne helheten var det Norges Miljøvernforbund ønsket å fokusere på da organisasjonen ble stiftet i 1993. Gjennom sitt urbefolkningsinspirerte emblem signaliserte man en ambisjon om å videreføre verdens urbefolknings syn på naturen som en levende organisme, der alle deler er viktige for at helheten skal kunne opprettholdes. Miljøvernforbundet lar i sitt emblem ørnen, treet og padda symbolisere alt liv i lufta, på land og i vannet, og sola representerer energien som er livgivende for både menneskene og andre livsformer. Alt dette er samlet i en totem som står for den livsnerven vi mennesker er forutbestemt til å verne om og ta vare på.

Foto: © Eva-Lena Buhaug 2012

Bli Medlem/Miljøfadder

Velg den eller de miljøsakene du vil støtte. Når du vil melde deg inn, send inn slippen under, eller besøk vår hjemmeside: nmf.no/medlem

Navn: _____
Adresse: _____
Postnr. og sted: _____
Epost: _____
Telefon: _____

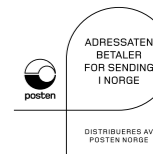
Jeg ønsker medlemskap

Mine interesseområder:

- Levende Hav
- Klima/Energi
- Truede Arter
- Samferdsel
- Trygg Mat
- Miljøgifter/Avfall

Annet:.....

- Pensj./stud. kr 150,- pr år Vanlig medlem kr 300,- pr år
- Miljøfadder fra kr 500,- år Støtte over kr 500,- gir rett til skattefradrag

Norges Miljøvernforbund
Svarending 7876
0097 Oslo

THE END...

